Motion till riksdagen
2005/06:U8

av Christer Nylander m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:90

Nordiskt samarbete 2005

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av de nordiska ländernas implementering av EU-lagstiftning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsekvens mellan jobbsökarkrav i reglerna för a-kassa och möjlighet till ersättning för jobbsökarresor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa regelförenkling och kravrätt för människor som lever och arbetar i gränsregionen mellan Sverige och Danmark.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en offensiv Öresundsstrategi.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Öresund som forsknings- och utbildningsregion.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av grannlands-tv i det digitala marknätet.

Nordiskt samarbete – en framgångsfaktor

I en globaliserad värld kan nordiskt samarbete vara en framgångsfaktor. Norden var en gång i tiden ett framsynt exempel på hur länder genom fri rörlighet och samarbete ekonomiskt och socialt kan stärka en geografiskt större region. I och med att de flesta nordiska länder nu är medlemmar i EU har det nordiska samarbetet fått stryka på foten till förmån för ett ökat fokus på det större Europasamarbetet. Detta är beklagligt eftersom det inte finns någon motsatsställning mellan nordiskt och europeiskt samarbete. Nordiskt samarbete kan snarare stärka ländernas ställning i EU.

Norden riskerar att spela bort en viktig konkurrensfördel. Vart och ett är de nordiska länderna små länder både i ett globalt och i ett europeiskt sammanhang. Tillsammans blir vi större och därmed också intressantare som marknad för internationella storföretags etableringar och investeringar.

Många företag nöjer sig med att ha ett Nordenkontor men när regelverken i de nordiska länderna skiljer sig för mycket minskar intresset, då man i princip måste anpassa sig efter fem, inte ett, regelsystem. Vi inser att de nordiska länderna varken kan eller vill likrikta alla sina regelsystem, men en dialog om en bättre samordning borde starta. Ett första steg vore att de nordiska länderna försöker att få så lika implementering av EU/ESS-lagstiftningen som möjligt.

Sverige borde vara pådrivande för att skapa arenor för att underlätta för de företag som vill driva sin verksamhet på en nordisk bas. Detta kan t.ex. innebära att vi inom Norden skapar ett gemensamt webbaserat stöd för företag som arbetar med Norden som sin marknad och att vi samarbetar mer kring lanseringen av Norden internationellt.

Särskilt viktigt är att vi drar nytta av den dynamik som finns i Öresundsregionen. En framgångsrik Öresundspolitik kan innebära stora fördelar för hela Nordens förmåga att konkurrera i en globaliserad världsekonomi. Öresund drar redan till sig stora etableringar och med rätt förutsättningar kan regionen bli en viktig motor för hela den nordeuropeiska ekonomin.

En fungerande arbetsmarknad i Öresundsregionen

För att Öresundsregionen ska kunna använda sina styrkor fullt ut i den tilltagande globala konkurrensen om investeringar, idéer och företag, krävs en väl fungerande gemensam arbetsmarknad. Redan nu ser vi att fler och fler väljer att bo på ena sidan Öresund och arbeta på den andra, trots omfattande krångel. Detta visar vilken potential en fullt fungerande gemensam arbetsmarknad skulle innebära.

På arbetsmarknaden måste reglerna vara enkla, förutsägbara och lätthanterliga. Stora skillnader mellan svenskt och danskt regelverk inom det arbetsmarknadspolitiska området undergräver växtkraften och innebär därmed att enskilda individer, regionen och de båda länderna förlorar i välstånd.

Hinder finns t.ex. i form av olika regler för aktivitetsstöd, praktik och sökanderesor. Också a-kassorna är utformade på ett sätt som skapar problem för den som jobbar som timvikarie, frilans, deltidsarbetare o.d. i båda länderna samtidigt. Liknande problem finns i socialförsäkringssystemen.

I en nyligen redovisad dom från kammarrätten sänktes ersättningsnivån i arbetslöshetskassan med 25 procent i 40 dagar när en arbetssökande svensk man tackade nej till ett av arbetsförmedlingen anvisat jobb i Norge. Hittills har det varit näst intill en regel, om än oskriven, att förmedlingen inte meddelat a-kassorna då en arbetssökande tackat nej till jobb i ett annat land eftersom arbetsförmedlingen ansett att det inte går att tvinga någon att ta jobb i utlandet. Domen ändrar nu detta och Ams har följaktligen gått ut med nya direktiv till förmedlingarna där dessa uppmanas att meddela a-kassorna om den arbetssökande tackar nej till anvisat arbete. Denna fråga är en diskussion i sig och domen kommer sannolikt att prövas även av högre instans.

Det finns dock ett problem, som består i att arbetssökande enbart kan ansöka om ersättning för jobbsökarresa, resa till praktikplats eller flytt inom landet. Detta måste naturligtvis ändras så att reglerna är konsekventa i förhållande till varandra.

Exemplen på svåröverskådliga problem är många. Den märkliga nordiska regeln att man ska betala skatt i det land där man arbetar ställer fortfarande till problem. En person som väljer att köpa en bostad på ena sidan Sundet och arbetar på den andra sidan drabbas av att inte få göra avdrag på låneräntorna. Nordiska skattesystem beviljar nämligen inte avdrag för lån som amorteras i ett annat land.

Arbetslöshetskassans avgifter och ersättningsnivåer skiljer sig kraftigt mellan a-kassorna i Sverige och Danmark. En anställd ska vara medlem i och betala avgift till a-kassa i det land där han eller hon arbetar, men vid arbetslöshet betalas ersättningen ut enligt reglerna för a-kassan i landet där den arbetslöse bor.

Det är också mycket svårt att få en bild av hur de två pensionssystemen fungerar tillsammans och hur pensionen påverkas om en person arbetar en längre eller kortare tid i grannlandet.

Regeringen borde snarast starta ett arbete med två huvudmål. Det ena bör vara att skapa regelförenkling och det andra att tydliggöra individens rätt till snabb information om sociala rättigheter. Reglerna som ska gälla för att möjliggöra gränsöverskridande boende och arbete ska inte behöva vara svårare att förstå än reglerna i hemlandet. En kravrätt borde införas, som innebär att en person har rätt att kräva den ena staten på dokumentation över de rättigheter han eller hon har eller kan komma att tjäna in i det andra landet. Parallellt med detta arbete måste förhandlingar med Danmark föras för att åstadkomma gemensamma förenklingar av regelsystemen.

Hög tid för en Öresundsstrategi

De regioner som är gränsregioner drabbas naturligtvis värst av bristen på nordisk samordning. Öresundsregionen är en av Nordeuropas mest intressanta tillväxtregioner. På grund av hinder för integration mellan Skåne och Själland utnyttjas inte regionens fulla potential. I denna region har samarbetet sina alldeles särskilda villkor eftersom den ena parten är en huvudstadsregion. Avsaknaden av en tydlig svensk samarbetspartner på regeringsnivå blir väldigt tydlig.

En annan effekt som är tydlig i samarbetet är att Sverige ofta ser Öresundsfrågan som en utrikespolitisk fråga medan Danmark framför allt, helt riktigt, ser samarbetet som en näringspolitisk fråga.

Det har vidare blivit tydligt att Öresundsfrågorna nedprioriterats efter att ansvarig minister utsågs till chef för Socialdepartementet. Vi befarar att arbetet för att riva barriärer förlorar ytterligare i kraft framöver sedan Poul Schlyter vid årsskiftet lämnade uppdraget som samordnare.

Vi anser att Öresundsfrågorna bör handhas av en Öresundsminister i Näringsdepartementet. Regeringskansliet måste organiseras på ett sätt som underlättar – inte försvårar – samarbetet i Öresundsregionen. Öresundsfrågorna måste ses som en utvecklingspotential inte som ett socialt problem.

Sverige borde ta fram en Öresundsstrategi som fokuserar på hur Sverige som land ska ta till vara den tillväxtpotential som finns i Öresundsregionen. Det behövs en tydlig systematik i arbetet med att riva hinder för integrationen över Öresund. Vi menar att en vitbok bör tas fram som dels identifierar kvarstående barriärer, dels slår fast en tidsplan för när dessa ska avlägsnas.

Satsa på Öresund som forsknings- och utbildningsregion

I Öresundsregionen finns elva universitet och högskolor, här finns Nordens största kluster av bioteknik- och läkemedelsföretag och här finns en stark forskning också kring andra områden som livsmedel och IT. Det regionala samarbetet hämmas dock av att det finns en nationsgräns mitt i klustret. Denna leder till svårigheter med att finansiera forskningssamarbetet i regionen eftersom varje land tenderar att se nationellt på finansieringen. Sverige och Danmark borde ta fram en gemensam strategi för forskning och utbildning i Öresundsregionen. Denna bör inkludera hur man kan bygga upp och förenkla forskningssamarbetet. Det gäller till exempel samarbete som rör forskningsresurser men också frågor om hur sjukvården kan arbete för att underlätta för regionen att bli ett internationellt centrum för kliniska studier.

Vikten av kulturell förståelse

Kultur- och kunskapsutbyte är ofta en av de viktigaste länkarna för en fungerande regionsammanlänkning. Tillgången till grannlandsteve är en viktig del av ett gemensamt regionalt kultur- och kunskapsutbud. I Öresundsområdet har grannlandsteve under flera decennier varit en viktig del i ett kulturellt närmande.

Folkpartiet har länge varit kritiskt till regeringens beslut att snabbt släcka ned det analoga tevenätet. Partiet har också varit kritisk till den storskaliga statliga satsningen på markbunden digitalteve.

Kontrollen över det digitala marknätet är politiskt och saknar i huvudsak en regional kundanpassning. Bland annat har regeringen inte tagit hänsyn till intresset att i gränsregioner kunna se grannländers sändningar. Tillgången till grannlandsteve har varit viktig för kontakten och förståelsen i Öresundsregionen. Danskar och svenskar har lärt sig att förstå varandras språk, kultur och samhälle via teve. Nu när Öresundsregionen alltmer suddar ut gränsen mellan Sverige och Danmark blir möjligheten att följa grannlandets teveutbud allt viktigare. Fler bor och arbetar på olika sidor om Öresund och då blir det

också viktigt att ha tillgång till teve från den andra sidan mot den man befinner sig.

I detta läge går Sverige över till digitalteve som i nuläget inte innehåller grannlandsteve i det markbundna nätet. Detta motverkar integrationen i Öresundsregionen och vi antar att motsvarande problem också finns i andra gränsregioner. Det är tråkigt att man i de nordiska länderna inte tagit till vara möjligheten att i detta läge förverkliga drömmarna om tillgång till det nordiska teveutbudet i samtliga länder. Dessa drömmar började med det s.k. Nordsat-projektet. Nu när teknikutvecklingen gjort det möjligt att på ett enklare sätt åstadkomma ett nordiskt teveutbud visar den svenska regeringen ett mycket svalt intresse för frågan.

Regeringen borde vara pådrivande inom Norden för att åstadkomma ett närmare samarbete på teveområdet. Förutom att detta skulle lösa problemen i gränsregioner skulle det också stärka den nordiska dimensionen. Intressant att konstatera är att flera kommersiella aktörer däremot i sina kabelnät erbjuder nordisk teve. Detta är dock inte tillgängligt i det digitala marknätet.

Det är viktigt att lösa problematiken i gränsområdena. Det kräver att regeringen åtminstone verkar för speciallösningar i gränsområden så att invånarna garanteras tillgång till grannlandets sändningar i samma utsträckning som idag, men helst en generell lösning som erbjuder grannlandsteve i hela landet. Det kräver också att man i gränstrakter, framför allt i Öresundsregionen, samordnar övergången till digitalteve. Det betyder att Sverige bör avvakta med att släcka ned det analoga tevenätet i Skåne i avvaktan på att Danmark gör motsvarande åtgärder i Köpenhamnsregionen.

En annan viktig kulturbärare är vårt gemensamma historiska arv. Detta blir extra tydligt i gränstrakterna och då särskilt i Skåneland. Skåne har en lång gemensam historia med Danmark. Detta gemensamma arv är både en kulturlänk och en turistattraktion. Det vore värdefullt om detta arv gjordes mer synligt och mer tillgängligt. Sverige borde t.ex. i större utsträckning tillhandahålla information också på danska vid gemensamma historiska attraktioner. Vidare borde statliga myndigheter såsom Riksantikvarieämbetet i högre utsträckning än idag arbeta med att synliggöra den dansksvenska historien.

Stockholm den 3 april 2006

Christer Nylander (fp)
Marie Wahlgren (fp)
Ulf Nilsson (fp)
Allan Widman (fp)
Tina Acketoft (fp)
Torkild Strandberg (fp)